

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. – К.: Центр навч. л-ри, 2012. – 292 с. Новий Тлумачний словник української мови. У 3-х томах (200 000 слів). – К.: Вид-во “АКОНІТ”, 2008. – Т. 1. – 928 с.

2. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: наказ МВС України від 07.07.2017 року № 575 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/pro-organizaciyu-vzaemodiyi-organivdosudovogo-rozsliduvannj-doc119907.html>.

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. І голов. Ред.. В.Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ „Перун”, 2003. – 1440 с.

4. М. Ю. Будзієвський. Криміналістика (курс лекцій) : навчальний посібник / М. Ю. Будзієвський, О. В. Лускатов, І. В. Пиріг, В. М. Плетенець, К. О. Чаплинський, Ю. А. Чаплинська. — Д. : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2013. — 397 с.

5. Приловський В. В. Визначення поняття «розкриття злочину по гарячих слідах». / Державна політика у сфері кримінальної юстиції та забезпечення правопорядку в Україні : Матеріали науково-практичного семінару (28 лютого 2008 р.). – Дніпропетровськ, 2008. – С. 186-190.

Махтура Катерина Сергіївна,
курсант факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Плетенець Віктор Миколайович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики, судової
медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНІХ ПОТЕРПІЛИХ ВІД ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ

Україна, з початку її незалежності, проголошує себе соціальною та правовою державою, діяльність якої здійснюється відповідно до принципу верховенства права, згідно з яким головною цінністю країни є людина, її життя і здоров'я, честь та гідність, недоторканність та безпека [1].

Дане положення вказує на те, що вищезазначені блага є найціннішим та повинні мати ефективний механізм захисту. Однак, в умовах

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

сьогодення, трапляються непоодинокі випадки, коли людина, її життя та здоров'я, честь та гідність, недоторканність та безпека перебувають під загрозою, внаслідок вчинення щодо них окремих правопорушень, в тому числі і злочинів.

Одною з найменш захищених верств населення є неповнолітні, які досить часто стають потерпілими від злочинів, вчинених повнолітніми особами. Так, останнім часом в Україні збільшилася кількість злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості стосовно неповнолітніх. Зокрема, якщо звернутись до статистики, яку нам надає Генеральна прокуратура України, ми бачимо, що за останній рік (2019 р) було вчинено 64 злочини, передбачених ст. 155 КК України (Статеві зносини з особою, яка не досягла статевої зрілості), 250 злочинів, передбачених ст. 156 КК України (Розбещення неповнолітніх) та 355 зґвалтувань (ст. 152 КК України) [2]. Так, за даними ТСН впродовж 2019 року правоохоронцями було зареєстровано 148 зґвалтувань неповнолітніх [3]. Зазначені статистичні дані вказують на те, що кількість статевих кримінальних правопорушень стосовно неповнолітніх складає 62% від загальної кількості зареєстрованих злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості.

Зазначені вище дані підтверджують нагальність даної проблеми та вимагають від працівників правоохоронних органів здійснення швидкого, ефективного та неупередженого досудового розслідування. Відомо, що досудове розслідування здійснюється шляхом проведення слідчих (розшукових) дій (далі – СРД), негласних слідчих (розшукових) дій, а також інших процесуальних дій, спрямованих на отримання доказів у кримінальному провадженні.

Відомо, що найбільш поширеною і водночас найбільш складною СРД є допит. Як зазначає В. В. Пясковський складність допиту визначається не тільки тим, що слідчому нерідко протистоїть особа, яка не бажає давати показання, але і тим, що у показаннях добросовісної особи, яка допитується, можуть міститися помилки, перекручування і вигадки, які необхідно виявити і врахувати на шляху встановлення об'єктивних обставин кримінального правопорушення [4, с. 352].

Однак, незважаючи на те, що процесуальним і тактичним особливостям допиту присвячено значну кількість наукових праць та методичних рекомендацій, на практиці трапляється низка прорахунків і недоліків, які допускаються слідчими під час проведення даної СРД, що призводить до зниження результативності досудового розслідування та втрати доказової інформації.

Ураховуючи вищезазначене, пропонуємо більш детально дослідити деякі тактичні особливості проведення допиту неповнолітніх потерпілих від злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості.

Так, Є. Лук'янов зазначає, що особливості допиту неповнолітніх обумовлені не тільки специфікою їх психіки, а й своєрідним процесуальним порядком проведення в плані забезпечення гарантій об'єктивності – участю педагога, лікарі, законних представників. Допит підлітка потребує глибокого знання особливостей його психіки, виняткового вміння проводити цю слідчу дію, тактовності і стриманості, культури спілкування [5, с. 15].

Тож, для успішного проведення допиту неповнолітнього необхідне вміле використання слідчим не тільки тактичних і психологічних прийомів, розроблених криміналістикою, а й знань педагогіки. Крім того, для належного проведення допиту неповнолітнього потерпілого доцільно детально вивчити наявні матеріали кримінального провадження для з'ясування низки обставин.

Насамперед, необхідно зазначити, що центральне місце при підготовці до допиту малолітньої чи неповнолітньої особи, займає вивчення її особистості.

З цього приводу, слушною буде думка Л. М. Карнеєвої та С. С. Ординського, які вважають, що обізнаність слідчого з умовами життя, особливостями виховання, інтересами, соціальними зв'язками неповнолітніх сприяє встановленню комунікативного та психологічного контактів із ними під час допиту [6, с. 194].

Так, В. Г. Дрьомов, стверджує, що підліток може відчувати в присутності батьків почуття страху, сорому, тощо, чутливо реагувати на емоції батьків, стежити за їх мімікою, жестами, рухами і відповідно до цього давати показання або зовсім відмовитись відповідати на запитання слідчого [7, с. 7].

Також, важливо на початку процедури допиту встановити психологічний контакт шляхом впливу на соціально-психологічні риси підлітка, його психофізіологічний стан (звернення до совісті, справедливості, чесності, правдивості, сміливості, непримиренності до правопорушень тощо).

Таким чином, урахувавши вищевикладене, можна зробити висновок, що питання проведення допиту неповнолітніх потерпілих від злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості є дійсно досить актуальним в умовах сучасності. Під час вивчення юридичної літератури стосовно даного питання, ми визначили певний недолік, що стосується участі законних представників під час допиту неповнолітніх потерпілих. З приводу цього, пропонуємо враховувати дані особливості під час проведення допиту, а також враховувати положення ч. 3 ст. 227 КПК України, яка дозволяє у виняткових випадках обмежувати участь законного представника.

Список використаних джерел:

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996. *Відомості Верховної Ради України*, 1996. №1-рп/2016. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Генеральна прокуратура України. URL: <https://old.gp.gov.ua/ua/statinfo.html>
3. В Україні удвічі зросла кількість зґвалтувань неповнолітніх. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/v-ukrayini-udvichi-zrosla-kilkist-zgvaltuvan-perovnolitnih-1483833.html>
4. Криміналістика : підручник / В. В. Пясковський, Ю. М. Чорноус, А. В. Іщенко, О. О. Алексєєв та ін. Київ : «Центр учбової літератури», 2015. 544 с.;
5. Лукьянов Е. Особенности допроса несовершеннолетнего свидетеля и потерпевшего // Закон и жизнь. № 1. 2005. С. 15-18;
6. Карнеева Л. М., Ордынський С. С., Тактика допроса на предварительном следствии. Юридическая литература. Москва, 1990. 208 с.;
7. Дремов В.Г. Показания несовершеннолетнего обвиняемого в советском уголовном процессе: Автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. Москва, 1970. 23 с.;

Мінчук Дарія Миколаївна,
курсант факультету економіко-
правової безпеки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Бідняк Ганна Сергіївна,
кандидат юридичних наук, доцент,
старший викладач кафедри
криміналістики, судової медицини та
психіатрії Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ

ВІДБИТКИ ПАЛЬЦІВ ЯК ОСНОВА ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ

Актуальність теми зумовлена тим, що дактилоскопічні сліди, як відображення морфологічних особливостей рук та рельєфу шкіри, а також унікальні властивості папілярних узорів, їх неповторність, індивідуальність та незмінність здавна цікавили людство. Сучасний стан